

Warszawa, 15 września 2022 r.

Dr hab. Jakub Zajączkowski

Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych

Uniwersytet Warszawski

Recenzja pracy doktorskiej mgra Mateusza Chatysa pod tytułem „Koncepcja patron-klient w dyplomacji peryferyjnej ChRL na przykładzie relacji z Wietnamem, Malezją i Filipinami” napisana pod kierownictwem naukowym dr. hab. Dominika Mierzejewskiego, prof. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2022, s. 499.

Przedstawiona mi do recenzji praca doktorska mgra Mateusza Chatysa pod tytułem „Koncepcja patron-klient w dyplomacji peryferyjnej ChRL na przykładzie relacji z Wietnamem, Malezją i Filipinami” spełnia kryteria merytoryczne i formalne sformułowane w ustawie o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. („Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki” – Dz.U. z dn. 16.04.2003 r., jednolity tekst ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 3 czerwca 2016 r. – Dz.U. z 2016 r. poz. 882, 1311, z 2017 r. poz. 859, 1530).

Dokonując pozytywnej oceny rozprawy doktorskiej wziąłem pod uwagę następujące kryteria oceny: istotność tematu rozprawy; założenia badawcze; charakter rozprawy; sposób rozwiązania problemu badawczego; styl i język.

1. Kryterium istotności tematu rozprawy

Temat rozprawy doktorskiej i przedmiot badań, na co Autor wskazuje m.in. we *Wstępie* na stronie 11, został jasno określony i jednoznacznie sformułowany. Pod względem zakresu przedmiotowego nie budzi wątpliwości. Problematyka bowiem polityki zagranicznej

ChRL wobec wybranych państw Azji Południowo-Wschodniej, to jest Wietnamu, Malezji, Filipin, jest kluczowym problemem w nauce o polityce, zwłaszcza stosunków międzynarodowych. Działania ChRL w tym regionie, ich skutki dla roli i pozycji Chin w świecie oraz dla dynamiki stosunków wewnątrzregionalnych, to klasyczny przykład oddziaływań i procesów z zakresu stosunków międzynarodowych, polityki zagranicznej państw.

Na wyróżnienie zasługuje zwłaszcza fakt skoncentrowania się przez Doktoranta na trzech wybranych państwach w regionie Azji Południowo-Wschodniej, które toczą spór z ChRL na Morzu Południowochińskim. Autor wskazał jednoznaczne kryteria wyboru studium przypadku trzech państw (strony 11.-12.), czyli Wietnamu, Malezji i Filipin (oraz pominięcie Brunei). Dzięki ograniczeniu w pracy do tych państw, a jednocześnie ukazaniu relacji Chin z nimi, uwzględniającym zarówno uwarunkowanie geostrategiczne, ekonomiczne i polityczne, mamy do czynienia z rozprawą doktorską o charakterze kompleksowym i holistycznym.

Oryginalność tematu i jego znaczenie poznawcze polegają jednak przede wszystkim na zrekonstruowaniu w pracy doktorskiej polityki zagranicznej Chin wobec wybranych trzech państw z zastosowaniem koncepcji patron-klient. Takie ujęcie tematu pozwala na głębsze poznanie charakteru procesów i zjawisk mających miejsce w relacjach Chin z tymi państwami, uwypukleniu w tych stosunkach ich asymetrycznego charakteru.

Jednocześnie recenzowana praca doktorska wypełnia znaczącą lukę w badaniach nad polityką zagraniczną Chin wobec regionu Azji Południowo-Wschodniej. Wciąż bowiem mało jest, zwłaszcza w literaturze przedmiotu, opracowań na temat specyfiki asymetrycznych relacji Chin z wybranymi państwami Azji Wschodniej. Prace nie odwołują się do koncepcji patron-klient. Autorzy zazwyczaj ograniczają się do omówienia założeń strategii regionalnej Chin czy do relacji bilateralnych Chin. Należy także wskazać na wymiar praktyczny przedstawionej rozprawy. Problematyka współczesnych Chin i ich aktywność w regionie Azji Wschodniej, złożoność, dynamika oraz implikacje są wciąż mało znane i zbadane, zwłaszcza w Europie Środkowej. Jest to jednak szerszy problem dotyczący wciąż istniejącego deficytu wiedzy na temat współczesnych Chin, zwłaszcza jeśli chodzi o podejście kompleksowe i holistyczne, uwzględniające także znaczenie uwarunkowań historycznych, kulturowo-cywilizacyjnych, geostrategicznych i geoeconomicznych. Kwestia ta zaś jest ważna nie tylko ze względu chociażby na rolę i pozycję Chin w świecie, ale również znaczenie geopolityczne regionu Azji Wschodniej, rywalizację na tym obszarze USA i ChRL. Na ten czynnik już na początku *Wstępu* (s. 6.-7.) zwraca uwagę Doktorant. Istnieje więc zapotrzebowanie na wiedzę

na temat polityki zagranicznej Chin wobec państw Azji Wschodniej. Bez odwołania się do znaczenia Azji Wschodniej w polityce zagranicznej Chin, roli tego obszaru w kontekście rywalizacji ChRL z USA - co kilkakrotnie podkreśla Doktorant (zarówno we *Wstępie*, w poszczególnych rozdziałach jak i *Zakończeniu*) - nie można w pełni zrozumieć nie tylko regionalnej, ale również globalnej strategii Chin. Bez tej zaś wiedzy trudno będzie zdefiniować Polsce, państwom Europy Środkowej czy Unii Europejskiej właściwą strategię wobec Chin.

Można zastanowić się, czy nie należałoby zmodyfikować tytuł do następującego: *Polityka zagraniczna ChRL wobec Malezji, Filipin, Wietnamu po 2013 r.* Użycie bowiem terminów: koncepcja patron-klient i dyplomacja peryferyjna budzą pewne zastrzeżenia. W przypadku tego pierwszego zarówno ze *Wstępu*, jak i z treści pracy nie jest do końca klarowne czy Autor używa tej koncepcji jako narzędzia teoretycznego do wyjaśnienia relacji Chin z państwami Azji Południowo-Wschodniej, czy też pojęcie to jest stosowane w kontekście praktyki politycznej Chin, ich polityki wobec państw tego regionu, która z kolei nawiązuje do tradycji chińskiej, czyli do tzw. systemu trybutarnego. W przypadku dyplomacji peryferyjnej, której zagadnieniu Doktorant, poświęca jeden z podrozdziałów (1.1., s. 39.-50.), pewne zastrzeżenia związane są ze stosowaniem tego terminu w nauce o stosunkach międzynarodowych. Nie pomniejsza to jednak bardzo pozytywnej oceny podrozdziału 1.1., w którym Autor ukazuje genezę, specyfikę i uwarunkowania kulturowo-cywilizacyjne tego pojęcia w kontekście Chin.

Ponadto należałoby określić we *Wstępie* w sposób bezpośredni ramy czasowe pracy. Pojawiają się one dopiero w *Zakończeniu*. Trzeba jednak zaznaczyć, że zarówno z treści *Wstępu*, a przede wszystkim rozdziałów, można wywnioskować, że badany okres dotyczy lat po 2013 roku.

Uwagi ta nie pomniejszają jednak pozytywnej oceny jednoznacznie i prawidłowo sformułowanego tematu pracy oraz uzasadnienie jego znaczenia poznawczego.

2. Założenia badawcze

Należy wskazać na początku, że przedmiot badań i uzasadnienie jego wyboru zostało poprawnie określone i zdefiniowane (s. 11.-12.). Doktorant przyjął już we *Wstępie* (na stronach 5.-7.), że uwarunkowania historyczne, kulturowe, jak i współczesne przesłanki geopolityczne (rywalizacja USA-Chiny; spór o Morze Południowochińskie) w znaczący sposób kształtują politykę zagraniczną Chin wobec państw Azji Południowo-Wschodniej. Jest

to kluczowe założenie, z którym w pełni korespondują zarówno następnie pytania badawcze, hipotezy oraz - co należy wyróżnić - zmienne zależne i niezależne (s. 14.-15.). Jednocześnie - co także należy pozytywnie ocenić - biorąc pod uwagę powyższe zmienne Doktorant wybrał model patron-klient, który pozwala zidentyfikować i ukazać relacje przyczynowo - skutkowe między tymi zmiennymi. Mamy więc do czynienia ze spójnością założeń metodologicznych przedstawionych we *Wstępie* (s. 11.-17.). Należy zwłaszcza wyróżnić sposób sformułowania zmiennej zależnej, która w pełni oddaje istotę charakteru relacji ChRL z państwami Azji Południowo-Wschodniej. Jednocześnie korespondują z nimi wyrażone w sposób jednoznaczny i klarowny hipotezy nr 1, nr 2 i nr 3. Pewne uwagi może budzić hipoteza nr 4, dotyczy ona bowiem USA i ich strategii w regionie, co nie jest w pełni spójne z głównym przedmiotem badań, jakim jest polityka zagraniczna ChRL. Strategię USA należy jedynie traktować jako zmienną niezależną lub interweniującą. W tym kontekście także należy uznać dwa ostatnie pytania badawcze (nr 5 i nr 6) za niepotrzebne, nie dotyczą one bowiem bezpośrednio głównego przedmiotu badań. Pewne zastrzeżenia budzi także sformułowanie celu (strona 12). Trzeba jednak pozytywnie ocenić sformułowanie pozostałych pytań (nr 1, nr 2, nr 3, nr 4).

W przekonaniu recenzenta należałoby także dokonać modyfikacji w kontekście kolejności formułowaniu programu badawczego. Doktorant powinien najpierw przedstawić problem badawczy, cel, stan badań (dokonać w większym stopniu aniżeli to dokonał na stronach 7.-11. przeglądu literatury, polegającego na zidentyfikowaniu głównych problemów poruszanych przez badaczy i ich kategoryzacji), zidentyfikować lukę badawczą, następnie sformułować pytania badawcze, potem przedstawić hipotezę. Należy jednak dodać, że zastrzeżenia dotyczą jedynie konstrukcji programu badawczego, zwłaszcza kolejności poszczególnych elementów. Pod względem merytorycznym przedstawione pytania oraz hipotezy (poza już wspomnianymi zastrzeżeniami) nie budzą wątpliwości. Ponadto należy zaznaczyć, że Doktorant sformułował tezy adekwatne do przedstawionych na początku *Wstępu* (s. 5.-7.) i pytań badawczych. Bardzo pozytywnie trzeba także ocenić zidentyfikowaną w sposób właściwy lukę badawczą. Ponadto we *Wstępie* znajdują się wszystkie główne elementy programu badawczego sformułowane w sposób klarowny i jednoznaczny. Założenia badawcze jasno wskazują, co chce badać i dlaczego Doktorant.

We *Wstępie* Doktorant przedstawił w sposób klarowny założenia metodologiczne swojej rozprawy doktorskiej. Wskazał (s. 14.-16.), że zastosował przede wszystkim metody jakościowe. Na wyróżnienie należy świadoma strategia badawcza, która m.in. polegała na skoncentrowaniu się głównie na analizie dyskursu. Trzeba przy tym zaznaczyć, że założenie

to przedstawione na stronie 15. we *Wstępie* nie ma jedynie charakteru deklaratywnego. Analiza źródeł pierwotnych, zwłaszcza w rozdziałach II i III, stanowi o unikatowości tej pracy. Ponadto Doktorant słusznie wskazuje na studium przypadku oraz we właściwy sposób przedstawia argumenty na rzecz wyboru trzech państw, czyli Malezji, Wietnamu i Filipin.

Doktorant nie zaznaczył jednak czy przyjmuje metodę dedukcyjną czy indukcyjną. Ponadto wydaje się, że część *Wstępu* dotycząca metod ilościowych (s. 12.-17.) powinna być zmodyfikowana. Doktorant powinien w niej między innymi dokonać uzasadnienia wyboru metod oraz wskazać właściwe metody ilościowe. Nie pomniejsza to jednak pozytywnej oceny w kontekście wybranych metod. Metody jakościowe, które dominują w pracy i decydują o jej specyfice, zostały zastosowane w sposób prawidłowy.

Na wyróżnienie zasługuje wskazany autorski model patron-klient zastosowany w pracy do badania relacji Chin z trzema państwami Azji Południowo-Wschodniej oraz uzasadnienie jego wyboru, które znajduje się we *Wstępie* pracy (s. 12.). Jednocześnie sposób przedstawiania modelu w rozdziale I, uwzględniający nie tylko aspekty teoretyczne (s. 22-38), ale przede wszystkim ukazujący zarówno specyfikę kulturowo-cywilizacyjną tego modelu w Chinach (s. 39-50), jak i zwłaszcza stan dyskursu na temat w gremiach partyjnych po 1989 r. dowodzi nie tylko znajomości problematyki badawczej, specyfiki Chin, ale także umiejętności badawczych Doktoranta, przede wszystkim przemyślanej strategii badawczej.

Potwierdzeniem tego jest także spójność struktury pracy z przyjętymi założeniami metodologicznymi oraz przedstawionym w rozdziale I modelem. Dowodzą tego nie tylko treść *Zakończenia*, w którym Doktorant weryfikuje przyjęte we *Wstępie* hipotezy, ale także fakt poddania założenia ze *Wstępu* analizie empirycznej w rozdziałach II i III. Na wyróżnienie zasługują szczególnie zakończenia podrozdziałów 2.1 (s. 131.-136.), 2.2. (s. 183.-186.), 2.3. (s. 229.-232.). Autor dokonuje w nich próby uogólnienia i syntezy na podstawie przedstawianych i omawianych we wcześniejszych częściach rozdziałów danych empirycznych. Jednocześnie, co zasługuje na pozytywną ocenę, podsumowania te mają charakter symetryczny, przedstawiają zmienne niezależne wskazane przez Doktoranta we *Wstępie*.

W kontekście wybranego przez Doktoranta modelu oraz jego elementów składowych można byłoby rozważyć czy dla jasności wyводу nie można byłoby skoncentrować się na np. czynnikach wewnętrznych w Chinach czy jedynie czynnikach zewnętrznych. Ponadto pewne zastrzeżenia budzi fakt zbyt dużego skoncentrowania się w pracy czasami na

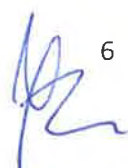
uwarunkowaniach wewnętrznych wybranych państw Azji Południowo-Wschodniej i ich polityce wobec Chin (np. podrozdziały: 3.2.4.; 3.2.6.; 3.2.3; 2.1.4.; 2.1.2; 3.1.1.; 3.1.5.). W ocenie polityki Chin wobec regionu Azji Wschodniej uwarunkowania wewnętrzne w tych państwach niewątpliwie mają znaczenie, ale wydaje się, że Autor zbyt dużo miejsca im poświęcił w pracy. Nie mają one bowiem bezpośredniego związku z głównym problemem badawczym, jakim jest chińska polityka zagraniczna wobec Malezji, Filipin i Wietnamu. W tym kontekście w rozdziałach II i III wydaje się także, że zbyt dużo miejsca poświęcono omawianiu relacji bilateralnych. Czasami można więc odnieść wrażenia, że praca dotyczy stosunków bilateralnych Chin i Wietnamu Malezji, Filipin, a nie polityki zagranicznej Chin wobec tych państw.

Mimo tych zastrzeżeń dotyczących założeń metodologicznych, w opinii recenzenta, Doktorant w sposób rzetelny i właściwy dokonał potwierdzenia przyjętych przez siebie tez, czego potwierdzenie w ujęciu syntetycznym znajdujemy przede wszystkim w *Zakończeniu*. Wnioski, które tam znajdujemy, dowodzą umiejętności badawczych Doktoranta, przede wszystkim umiejętności syntezy i formułowania klarownych ocen, tez, opartych na źródłach i logicznym wywodzie.

3. Charakter rozprawy

Recenzowana rozprawa doktorska kwalifikuje się jako deskryptywno-analityczna. Doktorant, co zasługuje na pozytywną ocenę, we *Wstępie* oraz w części rozdziału I (na stronach 22.-38.) odniósł się do dyskursu teoretycznego na temat modelu patron-klient, po czym dokonuje rekonstrukcji różnych rodzajów relacji, jakie mogą mieć miejsce w ramach tego modelu. Teoretyczne rozważania na temat modelu zostały uzupełnione bardzo rzetelną i świadczącą o bardzo dobrej znajomości specyfiki chińskiej podrozdziałach 1.2. i 1.3. Ponadto podrozdział 1.1. świadczy o umiejętnościach konceptualizacji, czego dowodem jest wyodrębnienie przez Doktoranta głównych elementów, konstytuujących model patron-klient.

Wydaje się, że kwestią którą należałoby rozważyć jest struktura pracy; czy nie należałoby przedstawić pięcio-, sześciorozdziałowej struktury pracy zamiast trzech rozdziałów. Skupienie się jedynie na trzech rozdziałach, w którym pierwszy przedstawia model teoretyczny oraz w tym kontekście specyfikę chińską, a dwa pozostałe są rekonstrukcją wydarzeń, procesów budzi pewne zastrzeżenia. Ponadto wydaje się, że rozdziały 2.1., 2.2., 2.3. powinny koncentrować się przede wszystkim na chińskiej strategii wobec państw Azji Południowo-Wschodniej – a nie również uwarunkowań wewnętrznych wybranych państw

Azji Południowo-Wschodniej - co byłoby zgodne z tematem pracy. W tym kontekście należałoby rozważyć modyfikację tytułów poszczególnych podrozdziałów (np. w 2.3. zamiast *Interakcje dyplomatyczne w relacjach ChRL-Filipiny to Strategia regionalna ChRL wobec Filipin*).

Trzeba jednak dodać, że przyjęta struktura pracy jest logiczną konsekwencją i funkcją przyjętych wcześniej założeń badawczych. Biorąc pod uwagę założenia przedstawione przez Doktoranta oraz chęć ukazania w sposób kompleksowy relacji Chin z wybranymi państwami Azji Południowo-Wschodniej tak skonstruowana analiza przeprowadzona w rozdziałach od *II.* do *III.* można uznać za uzasadnioną i należy ją ocenić pozytywnie. Wartością dodaną pracy jest bowiem przede wszystkim jej kompleksowy i holistyczny charakter. Trzeba podkreślić, iż mimo wskazanych zastrzeżeń, Doktorant konsekwentnie realizuje przyjęte założenia i omawia w sposób rzetelny wybrany problem badawczy.

4. Sposób rozwiązania postawionego problemu badawczego

W warstwie realizacyjnej rozprawę doktorską należy ocenić pozytywnie. Wydaje się, że uzyskujemy wszechstronną, kompleksową analizę relacji Chin w Wietnamem, Filipinami i Malezją.

O bardzo dużej wiedzy na temat specyfiki Chin Doktoranta świadczy między innymi *rozdział pierwszy*. Doktorant w sposób logiczny i klarowny dokonał omówienia w ujęciu historycznym genezy, przesłanek i uwarunkowań koncepcji patron-klient w tradycji chińskiej. Trzeba wskazać, że mimo złożoności tej problematyki, Autorowi udało się wskazać na główne czynniki i uwarunkowania, które mają wpływ na kształtowanie się obecnie tego modelu polityki zagranicznej w Chinach. Na szczególne wyróżnienie zasługuje podrozdział 1.2., zwłaszcza strony 59.-70. Trzeba w tym kontekście bardzo pozytywnie ocenić umiejętność syntezy i przedstawienie w tabeli (nr.1. na stronach 59.-61.) w sposób klarowny oceny dyplomacji peryferyjnej w referatach partyjnych. Pewne uwagi budzi brak periodyzacji i próby podejścia bardziej analitycznego w podrozdziale 1.3. Wydaje się, że Doktorant mógł podejść do zagadnienia w większym stopniu analitycznie niż deskryptywnie. Można było na początku podrozdziału na przykład dokonać periodyzacji i omówienie najważniejszych cech dla okresu rządów Xi Jinpinga. Uwagi te nie pomniejszają pozytywnej oceny tego rozdziału, gdyż Doktorantowi udało się ukazać złożoność i specyfikę dyplomacji peryferyjnej Chin, która w znacznym stopniu determinuje ich politykę zagraniczną wobec wybranych państw Azji Południowo-Wschodniej po 2013 r.

Rozdział II i III jest rzetelną, opartą o bardzo bogatą literaturę przedmiotu i co najważniejsze – źródła pierwotne – rekonstrukcją chińskiej strategii wobec wybranych trzech państw regionu. Główne uwagi dotyczą nie zawartości merytorycznej, ale pewnych kwestii związanych z konstrukcją poszczególnych podrozdziałów. Na przykład wstęp do rozdziału 2.1. wynosi jedną stronę, a do podrozdziału 2.2. aż 16 stron (s. 136.-152.). Ponadto mimo wskazania we wstępie do podrozdziału 2.1. czynnika ekonomicznego jako znaczącego w relacjach Chin z Malezją brak jest w podrozdziale osobnej, wyodrębnionej części na ten temat. Ponadto pewien niedosyt związany jest także z podejściem deskryptywnym w poszczególnych podrozdziałach i brakiem nawet periodyzacji czy uogólnień na początku czy na końcu poszczególnych podrozdziałów. Mimo tych uwag należy zaznaczyć, że rozdział II i III pod względem empirycznym dostarcza bardzo dużo przykładów oraz także wskazuje i identyfikuje w sposób rzetelny główne uwarunkowania, kształtujące chińską strategię w regionie Azji Wschodniej.

Wartością dodaną pracy są wnioski przedstawione w *Zakończeniu* pracy. Autor w sposób logiczny, klarowny i jednoznaczny dokonuje prezentacji wyników badań. Na szczególne wyróżnienie zasługują zwłaszcza początek *Zakończenia* (strony 417.-421.). Dowodzą one umiejętności badawczych Doktoranta, zwłaszcza próby uogólnienia i generalizacji. Przedstawione w tej części rozprawy, na podstawie badań empirycznych, wyniki i tezy logicznie nawiązują do przyjętych założeń badawczych, a zwłaszcza wybranego modelu teoretycznego. Wnioski zawarte tam zostały ujęte w sposób klarowny. Stanowią one w moim przekonaniu podstawę do dalszych badań. Pozostałą część *Zakończenia* także należy ocenić bardzo pozytywnie. Można byłoby się zastanowić, czy mimo pozytywnych potwierdzeń hipotez, Autor nie powinien jednak odnieść się do postawionych we *Wstępie* pytań badawczych. Mógłby na przykład, odpowiadając na pytania, dokonywać jednocześnie pozytywnej weryfikacji przyjętych we *Wstępie* hipotez. Uwagi te nie pomniejszają jednak bardzo dobrej oceny treści *Zakończenia*.

Jednocześnie, mimo uwag dotyczących zwłaszcza konstrukcji pracy oraz rozdziałów II i III, trzeba jednoznacznie stwierdzić, że pracę pod względem kryterium dotyczącego sposobu rozwiązania problemu badawczego, należy ocenić pozytywnie. Na szczególne wyróżnienie, które także decyduje o unikatowości tej pracy, zasługuje odwoływanie się do bardzo licznych źródeł pierwotnych. Praca dokonuje w sposób kompleksowy i rzetelny rekonstrukcji założeń chińskiej polityki zagranicznej wobec wybranych państw Azji Południowo-Wschodniej. Jednocześnie ukazanie percepcji tych państw i ich polityki

8

względem ChRL – choć zdaniem recenzenta zbyt uwypuklone w pracy – pozwala zrozumieć złożoność uwarunkowań geopolitycznych, zewnętrznych chińskiej strategii regionalnej.

5. Styl i język rozprawy

Recenzowana praca została napisana w sposób komunikatywny i poprawny pod względem językowym. Pewne zastrzeżenia związane są z występującymi w niektórych miejscach w pracy sformułowaniami, mającymi charakter publicystyczny. Niedosyt recenzenta budzi także zbyt skromne wykorzystanie źródeł anglojęzycznych w rozdziale I, w części dotyczącej modelu teoretycznego (strony 22.-38.). Rozdział II i III oraz podrozdziały 1.2., 1.3. wyróżniają się już jednak wyjątkowo bogatą literaturą przedmiotu oraz źródłami pierwotnymi. Pod tym względem praca jest wyróżniająca.

6. Najważniejsze uwagi i pytania:

- a) wydaje się, że należałoby zmodyfikować tytuł pracy oraz jednoznacznie określić czy model patron-klient jest w pracy narzędziem teoretycznym czy jest terminem opisującym praktykę polityczną Chin wobec państw Azji Wschodniej, odwołującym się do tradycji, kultury chińskiej; ponadto należałoby się zastanowić nad terminem dyplomacja peryferyjna;
- b) należałoby także rozważyć modyfikację struktury pracy; między innymi jeden rozdział (np. II) poświęcić na uwarunkowania wewnętrzne i politykę zagraniczną Wietnamu, Filipin i Malezji wobec Chin, trzy pozostałe zaś rozdziały (III, IV, V) na rekonstrukcję założeń oraz ukazanie przejawów realizacji chińskiej strategii odpowiednio wobec Malezji (III), Wietnamu (IV) i Filipin (V). Rozdział VI mógłby zaś stanowić próbę ukazania oceny i wpływu polityki Chin na te trzy państwa na rolę i pozycję ChRL w regionie;
- c) wydaje się, że w pracy w mniejszym stopniu należałoby się koncentrować na uwarunkowaniach polityki wewnętrznej trzech państw Azji Południowo-Wschodniej oraz w mniejszym stopniu opisywać relacje bilateralne. Problemem badawczym pracy jest bowiem strategia Chin, a nie relacje dwustronne;
- d) prośba o wskazanie przez Doktoranta modelu teoretycznego związanego z klasycznymi teoriami stosunków międzynarodowym, który byłby adekwatny w

analizie wybranego przez Doktoranta problemu badawczego, czyli polityki zagranicznej Chin wobec Malezji, Wietnamu, Filipin.

Uwagi, które zgłosiłem, nie podważają jednak mojej pozytywnej oceny recenzowanej rozprawy. Jest to solidne, rzetelne i całościowe omówienie polityki zagranicznej Chin wobec Malezji, Wietnamu, Filipin. . Rozprawa oddaje w pełni specyfikę i złożoność tej problematyki. W tym kontekście trzeba podkreślić, że Doktorant wykazał się odwagą podejmując realizację tego problemu badawczego. Praca ma charakter nowatorski, zwłaszcza w Polsce. Brak jest podejścia holistycznego i ukazania znaczenia relacji patron-klient w kontekście polityki zagranicznej Chin wobec trzech państw Azji Południowo-Wschodniej.

Konkluzje

Rozprawa doktorska mgra Mateusza Chatysa zasługuje na pozytywną ocenę. Spełnia ona kryteria metodologiczne, merytoryczne i formalne. Doktorant opanował wiedzę o przedmiocie badania oraz wykazał się umiejętnościami badawczymi, w tym potrafi zidentyfikować problem badawczy, a następnie kreatywnie go rozwiązać. Rozprawa potwierdza kompetencje analityczne Doktoranta. Należy także wskazać, że rozprawa służy na pewno lepszemu poznaniu omawianej problematyki. Tematyka pracy jest wartościowa i innowacyjna. Praca z punktu widzenia stanu badań ma charakter nowatorski. Tym samym należy podkreślić, że recenzowana praca doktorska spełnia ustawowe wymagania pracy doktorskiej. Biorąc powyższe pod uwagę wnioskuję o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów w procedurze doktorskiej.

Grzegorz Zych